

Minister Finansów

Warszawa, 28 lutego 2024 roku

Sprawa: Interpelacja nr 1387
Znak sprawy: DNK7.054.2.2024
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 1387 złożoną przez Posła na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Pana Piotra Kandybę w sprawie polityki fiskalnej prowadzonej względem sektora Małych i Średnich Przedsiębiorców, przekazuję na ręce Pana Marszałka poniższe wyjaśnienia.

Przede wszystkim chciałbym wskazać, że organy administracji publicznej działają na podstawie i w granicach prawa powszechnie obowiązującego i są tymi przepisami związane. Oznacza to, że w przypadku zaistnienia przesłanek ustawowych, organy są zobligowane do podjęcia określonego rodzaju działań, a swoboda decyzyjna w tym zakresie jest mocno ograniczona. Jednocześnie obowiązujące przepisy prawa zawierają regulacje dające gwarancje stronie postępowania do aktywnego uczestniczenia w postępowaniach oraz przedstawiania i uzasadniania swoich działań.

Odnosząc się do przykładu dotyczącego ściągania zaległości wskazanego przez Pana Posła, chciałbym wyjaśnić, że dochodzenie należności odbywa się na takich samych zasadach dla wszystkich podatników. Zgodnie z treścią przepisu art. 6 § 1b ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹ przed podjęciem czynności zmierzających do zastosowania środków egzekucyjnych wierzyciel może podejmować działania informacyjne wobec zobowiązanego zmierzające do

¹ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2023 r. poz. 2505, z późn. zm.)

dobrowolnego wykonania przez niego obowiązku tzw. miękka egzekucja. Rozporządzenie w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych² szczegółowo określa formy tych działań. Miękka egzekucja może być podejmowana jeżeli zachodzi uzasadnione okoliczności przypuszczenie, że zobowiązany wykona obowiązek dobrowolnie. Przypuszczenie takie zachodzi wtedy, kiedy na zobowiązanym nie ciążyły dotychczas żadne zaległości lub podjęte wcześniej działania informacyjne przyniosły skutek w postaci spłaty należności. Miękka egzekucja nie stanowi jednak działania, które jest stosowane w stosunku do każdego podatnika.

Zasadą jest, że w razie uchylania się zobowiązanego od wykonania obowiązku wierzyciel, zgodnie z art. 6 § 1 u.p.e.a., powinien podjąć czynności zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych. Jak podkreśla się w orzecznictwie sądowym przepis ten nie pozostawia organowi wyboru, nakładając na niego prawny obowiązek podjęcia odpowiednich kroków w celu wszczęcia egzekucji w przypadku zaistnienia przesłanek wskazanych w tym przepisie.

W przypadku gdy wierzyciel skieruje do organu egzekucyjnego wniosek o wszczęcie postępowania egzekucyjnego i przedstawi tytuł wykonawczy sporządzony według obowiązującego wzoru, organ egzekucyjny, w myśl art. 26 § 1 u.p.e.a., ma obowiązek wszczęcia postępowania egzekucyjnego i przystąpienia do egzekucji. Zgodnie z przepisami prawa organ egzekucyjny nie posiada kompetencji do odmowy przystąpienia do egzekucji na wniosek wierzyciela, jeżeli spełnione zostały wymogi formalne. Zobowiązany jest przy tym do prowadzenia postępowania do czasu wyegzekwowania należności objętych tytułami wykonawczymi lub wycofania ich przez wierzyciela.

Istotą postępowania egzekucyjnego jest przymusowa ingerencja w sytuację majątkową zobowiązanego w celu wyegzekwowania należności publicznoprawnej, co czyni je dolegliwym. W ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego organ stosuje środki egzekucyjne przewidziane w ustawie (art. 7 u.p.e.a.). Jednym z nich jest egzekucja z rachunku bankowego.

Bezpośrednim skutkiem zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego jest zakaz dokonywania wypłat z tego rachunku bez zgody organu egzekucyjnego. Blokada rachunku trwa do czasu zapłacenia egzekwowanej kwoty. Ustawodawca wskazał jednak przypadki, gdy zobowiązany, pomimo zajęcia, może dokonywać wypłat z rachunku bez zgody organu egzekucyjnego. Spod egzekucji wyłączone są, wymienione w art. 81 § 4 i 5 u.p.e.a., bieżące wypłaty na wynagrodzenie za pracę, alimenty i renty o charakterze alimentacyjnym zasądzone tytułem odszkodowania. Zakaz wypłat z tego rachunku bez zgody organu egzekucyjnego nie dotyczy również wypłat na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składek na ubezpieczenie społeczne, należnych od dokonywanych wypłat na bieżące wynagrodzenia. Do dokonania wypłaty na bieżące wynagrodzenia przez bank na żądanie zobowiązanego konieczne jest złożenie bankowi odpisu listy płać lub innego wiarygodnego dowodu.

W tym miejscu chciałbym wskazać, że nie jest jednak prawdą stwierdzenie, że w ramach ściągnięcia zaległości o wartości np. 100 zł, blokuje się wszystkie środki i całe konto, na którym potrafi być kilkadziesiąt tysięcy złotych. Bank po otrzymaniu

² Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 18 listopada 2020 r. w sprawie postępowania wierzycieli należności pieniężnych (Dz. U. poz. 2083)

zawiadomienia o zajęciu nie może dokonywać wypłat z rachunku bankowego do wysokości zajętej wierzytelności i musi niezwłocznie, po upływie 7 dni od otrzymania zawiadomienia zajęcia, przekazać zajętą kwotę organowi egzekucyjnemu na pokrycie egzekwowanej należności. Środki pieniężne zgromadzone na rachunkach bankowych przekraczające kwotę zajęcia nie są objęte blokadą, zobowiązany może swobodnie dysponować nadwyżką ponad zajętą kwotę.

Zobowiązanemu na każdym etapie postępowania egzekucyjnego przysługują także środki ochrony prawnej. I tak dla przykładu zobowiązany, ze względu na swój ważny interes, może wnioskować do organu egzekucyjnego o zwolnienie z egzekucji w całości lub części na czas oznaczony lub nieoznaczony określonych składników majątku (art. 13 § 1 u.p.e.a.). Instytucja zwolnienia z egzekucji służy eliminowaniu sytuacji zmierzających do wyrządzenia zobowiązanemu nadmiernych dolegliwości i pozwala na zmniejszenie uciążliwości egzekucji wówczas, gdy ta jest prowadzona ze składnika majątkowego szczególnie ważnego dla zobowiązanego.

Zobowiązany może również zaskarżyć czynność egzekucyjną dokonaną przez organ egzekucyjny (art. 54 u.p.e.a.), jeżeli uzna że została ona dokonana z naruszeniem przepisów ustawy, albo że zastosowany środek jest zbyt uciążliwy.

W tym miejscu chciałbym wskazać, że również działania weryfikacyjne i kontrolne podejmowane przez organy podatkowe wobec podatników, w tym należących do sektora Małych i Średnich Przedsiębiorców, prowadzone są w oparciu o przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Zbiór zasad dotyczących reguł postępowania w tych sprawach zawarty został w ustawie Ordynacja podatkowa³. Wśród ogólnych zasad postępowania, jako gwarantujące stronie jej prawa, wymienić należy m.in.:

- zasadę praworządności, która oznacza, że wszelkie działania organów podatkowych muszą mieć umocowanie w przepisach prawa;
- zasadę zaufania do organów podatkowych, która obliguje organy do prowadzenia postępowania w sposób bezstronny, staranny i z poszanowaniem przepisów prawa;
- zasadę prawdy obiektywnej, zgodnie z którą organy podatkowe powinny podjąć wszelkie niezbędne działania w celu dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz załatwienia sprawy;
- zasadę czynnego udziału stron w postępowaniu, która stanowi, że organy podatkowe obowiązane są zapewnić stronom (także pełnomocnikom, przedstawicielom stron) czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań;
- zasadę przekonywania stron, która nakłada na organy podatkowe obowiązek wyjaśniania stronom zasadności przesłanek, którymi kierują się przy załatwianiu sprawy, co ma doprowadzić do wykonania przez strony decyzji bez stosowania środków przymusu;

³ Ustaw z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2023 r., poz. 2383 ze zm.)

- zasadę szybkości i prostoty postępowania, zgodnie z którą organy podatkowe powinny działać w sprawie wnikliwie i szybko, posługując się możliwie najprostszymi środkami prowadzącymi do jej załatwienia;
- zasadę dwuinstancyjności, która przyznaje stronie prawo do dwukrotnego rozpoznania i rozstrzygnięcia sprawy przez organ I i II instancji, co znaczy, że organ II instancji nie może ograniczyć się do weryfikacji decyzji wydanej przez organ I instancji, lecz ma obowiązek ponownego rozpatrzenia sprawy.

Należy mieć na uwadze, że powyższe zasady nie są jedynie pewnymi wytycznymi, czy zaleceniami kierowanymi do organów podatkowych, ale bezpośrednio wynikają z obowiązujących przepisów prawa, zatem ich naruszenie może skutkować podważeniem prawidłowości czynności organu podatkowego czy rozstrzygnięcia wydanego w konkretnej sprawie.

Ponadto, chciałbym wskazać, że również obowiązująca ustawa Prawo przedsiębiorców⁴, którą organy podatkowe są obowiązane stosować, wprowadza regulacje ochronne tą grupę podatników. Przykładowo można tutaj wskazać regulacje dotyczące zasad kontroli prowadzonych wobec przedsiębiorców, które mają zminimalizować ryzyko zakłócenia prowadzonej działalności gospodarczej i bieżącego funkcjonowania kontrolowanego podmiotu. Ustawa ta szczególną ochroną obejmuje właśnie małych i średnich przedsiębiorców. Do najważniejszych regulacji w tym zakresie należą:

- art. 54 ust. 1 ww. ustawy, zgodnie z którym zasadą jest zakaz równoczesnego podejmowania i prowadzenia więcej niż jednej kontroli działalności przedsiębiorcy;
- art. 55 ust.1 ww. ustawy, wprowadzający limity czasu trwania kontroli, zgodnie z którym czas trwania wszystkich kontroli organu kontroli u przedsiębiorcy w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać w odniesieniu do mikroprzedsiębiorców - 12 dni roboczych, dla małych przedsiębiorców - 18 dni roboczych, a średnich przedsiębiorców - 24 dni roboczych;
- art. 58 ust. 1 ww. ustawy, wprowadzający zakaz powtórnej kontroli, w przypadku gdy ma ona dotyczyć przedmiotu kontroli objętego uprzednio zakończoną kontrolą przeprowadzoną przez ten sam organ.

Powyższe przepisy mają na celu ograniczyć dolegliwości spowodowane prowadzoną kontrolą, dając jednocześnie organom kontrolnym możliwość weryfikacji prawidłowości działań przedsiębiorcy.

Końcowo, chciałbym zapewnić, że dokładamy wszelkich starań aby organy podatkowe działały z poszanowaniem obowiązujących przepisów, szczególnie w zakresie respektowania praw podatników.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia, wyrażam nadzieję, że zostaną one uznane przez Pana Marszałka i Pana Posła za wyczerpujące.

⁴ Ustawa z 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236)

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów

Zbigniew Stawicki

Podsekretarz Stanu Zastępca Szefa Krajowej Administracji Skarbowej